

1942

Nr 583—585.

Utkom från trycket
den 10 juli 1942.

Nr 583.

Rekvissionslag;

given Stockholms slott den 30 juni 1942.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med riksdagen¹, funnit gott antaga följande rekvisitionslag.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Sedan förordnande enligt § 74 regeringsformen meddelats att krigsmakten eller någon del därav skall ställas på krigsfot, må från och med den dag, som Konungen bestämmer, i enlighet med vad i denna lag stadgas genom rekvisition av kommuner eller enskilda utfordras förnödenheter och tjänstbarheter, som erfordras för fyllande av sådana krigsmaktens oundgängliga behov, vilka icke kunna på annat sätt, exempelvis genom köp eller hyresavtal, tillgodoses med tillräcklig skyndsamhet. Vid krigsmaktens återgång till fredsfot upphör rätten till rekvisition från och med den dag, som Konungen bestämmer.

Ställes endast en del av krigsmakten på krigsfot, omfattar rätten till rekvisition allenast vad som erfordras för denna del.

Rätt att göra rekvisition tillkommer de militära myndigheter, åt vilka Konungen meddelar sådan rätt.

Vad enligt rekvisition utgjorts skall ersättas av statsmedel i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

2 §.

Genom rekvisition må tagas i anspråk:

1. kvarter, stallrum och plats under tak för materiel m. m.;
2. byggnad eller del därav jämte erforderlig inredning att användas till expeditions-, sjukvårds- eller förrådslokal, verkstad eller annat dylikt;
3. markområden och byggnader för tillfälliga eller brådskande befästnings-, järnvägs-, flygplats-, väg-, bro- och andra arbeten, som erfordras för krigsändamål;
4. mat i kvarteren, slaktdjur, proviant, foder och annat dylikt;
5. bränsle, lyse och lägerhalm, läkemedel och förbandsartiklar, annan sjukvårds- och tandvårdsmateriel, för maskiner erforderliga driftsförnödenheter, såsom vatten, elektrisk ström, bränsle, smörjmedel m. m., så ock andra för krigsmakten erforderliga förbrukningsartiklar;
6. beväpnings- och utrustningspersedlar, ammunition och sprängämnen ävensom verktyg, redskap och materialier för tillfälliga arbeten, som erfordras för krigsändamål;
7. vägvisare, budbärare, arbetsmanskap samt personal för vård av sjuka och sårade människor och djur;

¹ Riksdagens skrivelse 1942: 293.

* 336—420024. Svensk författningssamling 1942, Nr 583—585.

8. rid-, drag- och lastdjur, hundar, brevduvor, anspanns- och motorfordon, släpfordon, motorredskap, velocipeder, kälkar och skidor ävensom därmed jämförliga kommunikationsmedel, allt med erforderligt tillbehör, ävensom personal för skötsel och underhåll därav;

9. fartyg (däri inbegripna båtar och andra farkoster) med erforderlig utrustning och bemanning;

10. luftfartyg av alla slag med erforderlig utrustning och bemanning;

11. bärgnings- och dykerimateriel med erforderlig personal;

12. järnvägar, kanaler, vägar, flygplatser, broar, lastbryggor, kajer, färjor, lyftkranar och andra dylika transportanordningar, allt med utrustning och förråd, ävensom personal för skötsel och underhåll;

13. telegraf-, telefon- och radioanläggningar, kraft- och belysningsanläggningar, skeppsvarv, kvarnar, mejerier, bagerier, slakterier, tryckerier, litografiska anstalter samt andra industriella anläggningar och verkstäder, allt med utrustning och förråd, ävensom personal för drift och underhåll; samt

14. förnödenheter för utrustning och underhåll av anläggningar, som ses under 12 och 13.

3 §.

Redan under fredstid skall vidtagas förberedelse till rekvisition (*uttagning*) av de hästar, hästfordon, motorfordon, släpfordon, motorredskap och fartyg samt, därest Konungen finner erforderligt, jämväl de luftfartyg, vilka utöver dem, som förut stå till krigsmaktens förfogande, erfordras för dennas ställande på krigsfot (krigsmaktens första behov). Konungen må ålägga ägare eller innehavare av sådan förnödenhet skyldighet att lämna uppgifter om förnödenheten samt att låta densamma undergå besiktning och transportera densamma till plats för besiktningen. Sådan skyldighet skall, där ej Konungen annorlunda förordnar, fullgöras utan ersättning. Kommun har att genom för ändamålet utsedd nämnd lämna erforderlig medverkan vid uttagningen av hästar och hästfordon.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning under tid, då krigsmakten är ställd på krigsfot.

4 §.

Rekvisition må icke omfatta annat, än vad som finnes att tillgå hos den, som skall fullgöra rekvisitionen; och skall därvid, såvitt möjligt, hänsyn tagas till dennes tillgång å vad som skall rekvireras och behov därav för sin näring. Vad som oundgängligen erfordras för någons näring må ej utan tvingande militära skäl utfordras.

5 §.

Byggnader och anläggningar, som avses i 2 § under 1, 2, 12 och 13, så ock markområden, som avses i nämnda paragraf under 3, må tagas i anspråk allenast med nyttjanderätt. Därest ej annat vid rekvisition bestämts eller får anses överenskommet, skola fartyg tagas i anspråk med nyttjanderätt men övriga förnödenheter övertagas med äganderätt.

6 §.

Rekvisition av förnödenhet, som under fredstid uttagits för krigsmaktens behov, sker genom skriftlig, av rekvirenten undertecknad handling (rekvisitionsskrivelse) eller genom kungörelse eller på annat, efter omständigheterna lämpat sätt.

Annan rekvisition skall, där så ske kan, göras genom rekvisitionsskrivelse. Har rekvisitionen skett annorledes, skall den utan dröjsmål skriftligen bekräftas.

Rekvisition skall ställas till den, som har att fullgöra densamma.

Å förnödenhet eller tjänstbarhet, som utgjorts efter rekvisition, skall lämnas kvitto.

Sedan rekvisition skett, må militär myndighet icke träffa uppgörelse under hand om ersättning för det rekvirerade.

7 §.

Ägare eller innehavare av förnödenhet, som rekvirerats med nyttjanderätt, är skyldig att i den mån så påfordras tåla eller vidtaga ändring eller förflyttning av inredning eller utrustning, som hör till förnödenheten, samt att i övrigt tåla de åtgärder beträffande förnödenheten, som vederbörande myndighet finner erforderliga.

Om värderingsnämnder.

8 §.

För handläggning av ärenden rörande ersättning enligt denna lag samt ärenden, som äga samband därmed, skola i den ordning nedan stadgas tillsättas dels en värderingsnämnd för hela riket (riksvärderingsnämnden) dels också lokala värderingsnämnder, nämligen hästvärderings-, bilvärderings- och allmänna lokala värderingsnämnder inom länen samt fartygsvärderingsnämnder inom marindistriktet.

Antalet lokala värderingsnämnder bestämmes i den ordning Konungen föreskriver.

9 §.

Riksvärderingsnämnden är högsta värderingsnämnd, mot vars beslut klagan ej må föras.

Riksvärderingsnämnden skall bestå av fem ledamöter, där ej enligt vad nedan stadgas annorlunda föreskrives. Konungen utser tre av ledamöterna och förordnar en av dem att vara ordförande. Av övriga ledamöter utses den ene av kommerskollegium och den andre av lantbruksstyrelsen, där ej Konungen bestämmer, att dessa ledamöter eller någon av dem skola utses av andra centrala myndigheter med sakkunskap inom industriens eller folkhushållningens område. För envar av ledamöterna utses en suppleant. Av de utav Konungen utsedda ledamöterna och suppleanterna skola minst en ledamot och en suppleant hava utövat domarämbete.

Om så finnes erforderligt med hänsyn till ärendenas mängd eller omfattning äger Konungen föreskriva, att riksvärderingsnämnden skall arbeta å två eller flera avdelningar. Varje avdelning skall bestå av fem ledamöter, utsedda på sätt i andra stycket föreskrives. Konungen förordnar vice ordförande att leda arbetet å avdelning, där ordföranden ej tjänstgör. För envar av ledamöterna utses en suppleant. Av de utav Konungen utsedda ledamöterna och suppleanterna å varje avdelning skola minst en ledamot och en suppleant hava utövat domarämbete. Ärendena fördelas mellan de olika avdelningarna i enlighet med bestämmelser, som Konungen meddelar efter förslag av nämnden.

Ledamöter och suppleanter i riksvärderingsnämnden utses för viss tid, högst fyra år.

10 §.

Lokal värderingsnämnd skall bestå av tre ledamöter. Av ledamöterna i hästvärderingsnämnd, bilvärderingsnämnd och allmän lokal värderingsnämnd utses två, därav den ene tillika ordförande, av länsstyrelsen samt den tredje ledamoten av militär myndighet, som Konungen bestämmer. Av ledamöterna i fartygsvärderingsnämnd utses två, därav den ene tillika ordförande, efter förslag av kommerskollegium av länsstyrelsen i det län, där chefen för marindistriktet har sitt säte, samt den tredje ledamoten av militär myndighet, som Konungen bestämmer.

För ledamöterna i hästvärderings-, bilvärderings- och fartygsvärderingsnämnder skola utses suppleanter till lika antal. För varje ledamot i allmän lokal värderingsnämnd skola utses två suppleanter. Länsstyrelsen äger vid behov inkalla tillfällig suppleant till tjänstgöring i lokal värderingsnämnd.

Ledamöter och suppleanter i lokal värderingsnämnd utses för viss tid, högst fyra år.

Om de grunder, efter vilka ersättning skall utgå, m. m.

11 §.

För förnödenhet, som övertages med äganderätt, skall lämnas ersättning med belopp, som provas skäligt med hänsyn till nödvändiga kostnader vid produktion eller återförsäljning, normal handelsvinst eller andra på prissättningen regelmässigt inverkan förhållanden. Övertages med äganderätt egendom, som på grund av tidigare ianspråktagande innehaves med nyttjanderätt, skall vid ersättningsbestämmande skälig hänsyn tagas till den ersättning, som utgått för egendomens nyttjande.

12 §.

Då förnödenhet tages i anspråk med nyttjanderätt, skall lämnas ersättning efter den i 11 § angivna grund för den för upplåtaren förlorade avkastning eller nytta.

Har förnödenhet i fall som nu sagts lidit skada eller avsevärd försämring, lämnas skälig ersättning-därför.

Har åtgärd som i 7 § sägs vidtagits, må, efter vad skäligt finnes, ersättning lämnas för den kostnad ägaren eller innehavaren till följd därav fått vidkännas samt för skada eller avsevärd försämring, som förnödenheten kan hava åsamkats genom åtgärden.

Har nyttjanderätt till förnödenhet upplåtits genom frivillig överenskommelse och lider förnödenheten skada eller avsevärd försämring, vartill hänsyn ej tagits vid överenskommelsen, äge upplåtaren påkalla, att ersättningsfrågan provas av värderingsnämnd.

13 §.

1 mom. Ersättning för transport av rekvirerad förnödenhet till avlämningsplats, för transport till hemorten av förnödenhet, som efter nyttjande avhämtas, så ock för av rekvisition föranledd inställelse å avlämningsplats utgå enligt av Konungen meddelade bestämmelser.

2 mom. Ersättning för tjänstbarhet i annat fall än i 1 mom. avses utgå med belopp, som provas skäligt. Därvid böra i huvudsak följas villkor, som i betydande utsträckning gälla för frivillig arbetsanställning av ifrågavarande slag.

3 mom. Enskild sakägare, som inställt sig inför lokal värderingsnämnd för att lämna upplysningar i ersättningsärende, må, då särskilda skäl därtill äro, tillerkännas ersättning för de av inställelsen föranledda kostnaderna. För enskild sakägares inställelse inför riksvärderingsnämnden må ersättning utgå efter vad nämnden finner skäligt.

14 §.

I den mån på förhand lämpligen kan bestämmas pris å förnödenhet eller tjänstbarhet, som avses i 11, 12 eller 13 §, skall taxa å nämnda pris upprättas. I taxa upptages pris med belopp, som bestämmas med tillämpning av de i nämnda paragrafer angivna grunderna och med hänsyn till föreliggande omständigheter vid tidpunkten för taxans upprättande.

Riksvärderingsnämnden verkställer prissättning i taxa rörande de förnödenheter och tjänstbarheter, för vilka sådant finnes lämpligt. Prissättningen

gäller efter nämndens bestämmande för hela riket eller visst län eller viss stad eller ort.

Riksvärderingsnämnden äger tillika bestämma, att de allmänna lokala värderingsnämnderna skola, var för sitt verksamhetsområde eller del därav, i taxa prissätta vissa förnödenheter och tjänstbarheter.

Taxa, som upprättats av allmän lokal värderingsnämnd, skall underställas riksvärderingsnämndens prövning.

15 §.

Finnes i taxa upptaget pris för rekvirerad förnödenhet eller tjänstbarhet, skall ersättningen därför utgå i enlighet med taxan; dock må riksvärderingsnämnden, där taxans tillämpning på grund av särskilda omständigheter skulle innefatta synnerlig obillighet, på framställning bestämma ersättningen till högre belopp.

16 §.

Ersättning skall bestämmas med hänsyn till föreliggande omständigheter och gällande taxor vid tidpunkten för rekvisitions utgörande.

17 §.

Ersättning, som skall utgå efter taxa, fastställas till beloppet av den myndighet, som för kronans räkning mottagit det rekvirerade eller har uppsikt över rekvisitionens fullgörande.

Över beslut av myndighet, som nu nämnts, må enskild sakägare anföra besvär hos den allmänna lokala värderingsnämnden. Besvären skola inom tjugu dagar från det klaganden erhållit del av beslutet hava inkommit till länsstyrelsen.

Vill någon med stöd av 15 § göra anspråk på ersättning utöver vad gällande taxa medgiver, skall han inom tid som nyss sagts göra ansökan därom hos riksvärderingsnämnden.

18 §.

Ersättning, som icke skall utgå efter taxa, bestämmas, där ej annorlunda sägs i 19 §, i nedan angiven ordning:

Ersättning för hästar och hästfordon, som tagas i anspråk med äganderätt, jämte tillbehör och foder bestämmas av hästvärderingsnämnd.

Ersättning för motorfordon, släpfordon och motorredskap, som tagas i anspråk med äganderätt, jämte tillbehör bestämmas av bilvärderingsnämnd.

Ersättning för fartyg jämte utrustning och bemanning bestämmas av fartygsvärderingsnämnd, eller, där fartyg rekvireras till ort utanför marin-distrikt och Konungen ej för visst fall annorlunda förordnar, av allmän lokal värderingsnämnd.

Annan ersättning än nu nämnts fastställas av allmän lokal värderingsnämnd.

19 §.

Ersättning för kostnad, skada eller försämring som avses i 12 § andra, tredje eller fjärde stycket fastställas av allmän lokal värderingsnämnd; dock att i fråga om fartyg, för vilket ersättning i övrigt bestämts av fartygsvärderingsnämnd, ersättningen skall fastställas av sådan nämnd.

Ersättning, som i 13 § 1 mom. sägs, fastställas i den ordning som enligt vad ovan sagts gäller beträffande bestämmande av ersättning för det rekvirerade. Ersättning enligt 13 § 3 mom. fastställas av den värderingsnämnd, inför vilken inställelse skett.

20 §.

Över lokal värderingsnämnds beslut i ärende angående ersättning må besvär anföras hos riksvärderingsnämnden inom tjugu dagar från det klaganden erhållit del av beslutet.

Om gäldande av ersättning.

21 §.

Ersättning enligt denna lag skall gäldas i den ordning, Konungen bestämmer.

22 §.

Har någon till säkerhet för fordran panträtt i förnödenhet, som avstås till kronan, äger han, ändå att fordringen ej är till betalning förfallen, framför ägaren rätt att ur ersättningsbeloppet utfå sin fordran. Samma skall ock gälla i fråga om den, som har rätt att kvarhålla förnödenheten till säkerhet för förfallen fordran.

Ersättningsbelopp för förnödenhet, som är utmätt, skall, om borgenären det yrkar, utgivas till utmätningsmannen. Avser ersättningsbeloppet förnödenhet, som satts i kvarstad eller under skingringsförbud, skall beloppet, där part det äskar, utgivas till överexekutor; och har denne att med beloppet för fara på sätt i 186 § utsökningslagen är för där avsett fall stadgat.

Om påföljder enligt denna lag m. m.

23 §.

1 mom. Vägrar eller försummar någon att behörigen eller i rätt tid fullgöra rekvisition, äger polismyndighet att hos honom uttaga det rekvirerade. Kan dröjsmålet medföra våda och är polismyndighet icke att tillgå, tillkommer samma rätt militär myndighet.

2 mom. Den, som gör sig skyldig till vägran eller försummelse som i 1 mom. sägs, så ock den, som genom att avhända sig rekvirerad förnödenhet eller på annat sätt omöjliggör rekvisitions fullgörande, straffes med dagsböter eller fängelse.

3 mom. Fälles någon till straff enligt 2 mom., må domstolen, efter ty skäligt finnes, förklara egendom som undanhållits förverkad eller, om den ej kan tillrättaskaffas, förplikta honom att utgiva ersättning för egendomens värde.

24 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, ävensom förverkad egendom och u dömd ersättning, varom i 23 § 3 mom. förmäles, tillfalla kronan.

25 §.

De närmare bestämmelser, som erfordras för tillämpning av denna lag, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer. Genom densamma upphävas rekvisitionslagen den 31 mars 1938 (nr 87), rekvisitionsförordningen den 10 juni 1938 (nr 304), fartygsuttagningslagen den 9 april 1926 (nr 66), kungörelsen den 18 juni 1927 (nr 274) rörande tillämpning av fartygsuttagningslagen, häst- och fordonsanskaffningslagen den 27 april 1934 (nr 84), häst- och fordonsanskaffningsförordningen den 22 juni 1934 (nr 420), förordningen den 22 juni 1934 (nr 421) angående undantag från tillämpningen av häst- och fordonsanskaffningslagen samt kungörelsen den 22 juni 1934 (nr 419) angående rikets indelning i hästmönstringsområden; skolande, där i särskild författning eller eljest förekommer hänvisning till författning, vilken sålunda upphör att gälla, hänvisningen i stället avse den nya lagen eller författning som utfärdas med stöd därav.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den 30 juni 1942.

GUSTAF.

(L. S.)

(Försvarsdepartementet.)

PER EDVIN SKÖLD.

Nr 584.

Beredskapsförfogandelag;

given Stockholms slott den 30 juni 1942.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med riksdagen¹, funnit gott antaga följande beredskapsförfogandelag.

1 §.

Där så provas nödvändigt för tillgodoseende av beredskapen vid sådan del av krigsmakten, som, utan att vara ställd på krigsfot, tages i anspråk för ändamål, varom förmåles i 28 § 1 mom. värnpliktslagen, äger Konungen förordna:

a) att då militär personals förläggning icke lämpligen kan ske i de av det ifrågavarande förbandet regelmässigt använda lokalerna eller ock militär personal beordras till sjötjänstgöring utom örlogsstation eller örlogsdepå, ägare eller innehavare av livsmedel, transportmedel, rum för personal, hästar eller fordon ävensom materialier och annat, som är oundgängligen erforderligt för tjänstens fullgörande och icke med tillräcklig skyndsamhet kan på annat sätt anskaffas, skola vara skyldiga att på anfordran av militär myndighet tillhandahålla vad sålunda erfordras;

b) att, även i annat fall än under a) sägs, ägare eller innehavare av hästar, fordon och fartyg, vilka, enligt vad därom finnes särskilt stadgat, uttagits för krigsmaktens behov, ävensom av luftfartyg samt av hundar, skola vara skyldiga att i den utsträckning, som i förordnandet angives, och på anfordran av militär myndighet ställa nämnda egendom till krigsmaktens förfogande; samt

c) att ägare eller innehavare av visst i förordnandet angivet markområde skall ställa detta till krigsmaktens förfogande.

Rätt att göra anfordran, som avses i första stycket a) och b), tillkommer de militära myndigheter, som bestämmas av Konungen i kommandoväg.

2 §.

Egendom, som kan antagas bli förbrukad eller förstörd eller komma att väsentligen minska i värde, tages i anspråk med äganderätt. Annan egendom tages i anspråk med nyttjanderätt, såvida icke vederbörande militära myndighet finner lämpligt eller ägaren påfordrar, att egendomen övertages med äganderätt. Markområden, rum, fartyg och luftfartyg må dock tagas i anspråk allenast med nyttjanderätt.

3 §.

Anfordran, som avses i 1 § första stycket a), skall, där så lämpligen låter sig göra, i första hand riktas till den, som å orten driver rörelse eller eljest mot ersättning tillhandagår allmänheten med vad som är i fråga.

¹ Riksdagens skrivelse 1942: 293.